

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 10. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gold. — polletno 1 gold.

List 8.

V Celovcu 10. avgusta 1874.

Leto VI.

Grad Solera.

(Španjska povest iz srednjega veka.)

Proti koncu štirinajstega stoletja je živel v Andaluziji tesarsk mojster, podložnik grajščaka v Soleri. On je imel gerdo navado, da se je vsaki teden vsaj dvakrat vpijanil; pri vsem tem pa je bil pravi umetnik v svojem rokodelstvu; priča tega so še razvaline Solerskega gradu.

Ta človek je imel prav lepo hčer, kateri je bilo ime Doroteja.

O času, kjer se začenja naša povest, je bil Alvaro (tako se je ta mojster klical) ob vse zaupanje prišel pri svojih sosedih, in to zastran svojega vednega pijančevanja; in da si je znal prav umetno kar si bodi storiti, kar je spadalo v njegovo rokodelstvo, vendar ni od nikodar dela dobival. Jezil se je tedaj nad božjo previdnostjo in tožil jo, da ga je v ubožstvo obsodila, namesti da bi bil spoznal, da je vzrok njegovega nesrečnega stanja samo le njegovo pijančevanje in neredno življenje. Izpuščal pa je svojo jezo nad nesrečno hčerjo, ktera gotovo ni bila kriva njegove nesreče.

Nekega večera, ko je v svoji togoti skoraj vse pobil, kar je bilo pohištva, verže se ves obupan na postelj. Da bi vsaj piti mogel, tako zdihuje, tako bi saj za kak trenutek pozabil na svoje nadloge.

Doroteja vidi očeta žejnega, vsled njegovega togotnega rogoviljenja, vzame verč in molče gre k bližnji šterni po vode. Ko nazaj pride, ponuja očetu vode.

„Kaj je to?“ vpraša oče, potem ko je malo vode pokusil.

„Voda, dragi očka.“

„Voda!“ zakriči, „voda! naj konji in gosi vodo pijejo. Oh, kako sem nesrečen, da moram vodo piti!“

„Ljubi očka!“ pravi Doroteja z milim glasom, „tako dobre in zdrave vode, kakor je ta naša, je nima ves svet.“

„Poberi se mi nesrečna!“ zavpije Alvaro v svoji togoti, in ubogo deklo od sebe nevljudno pahne. Doroteja omahuje, verč ji pade z rok in se na kose razbije. Alvaro se na to še bolj raztogoti, zgrabi palico in jo razbije na herbtu uboge dekline, ki britko stoka in joče. Pri ti priči nekdo na vrata poterka. Temna noč je bila, nevihta se je bližala, bliskalo je in germelo na nebu.

„Kdo je?“ zavpije Alvaro.

„Kaj tebi za to?“ odgovori od zunaj strašen glas. „Saj nimaš nič, kar bi ti kdo mogel ukrasti.“

„Kaj hočeš tu?“

„Pod streho, ker je dež.“

„H... č te odnesi,“ zavpije Alvaro.

„Saj sem ž njim sem prišel,“ odgovor zunej stoječi tujec.

„Jaz ti ne odprem.“

„Skoda, ker imam seboj nekaj, kar bi ti rad imel, in ti lahko pomagaš to težko breme pod streho spraviti. Nesem meh vina, in takega vina, da bi še celo mertvi iz grobov vstali ga piti.“

Pri teh besedah odpre Alvaro malo svoje oči. „Oh! tedaj imaš seboj vino?“

„In kakošno! še na cesarjevi mizi bi takega radi imeli.“

„Pojdi Doroteja, odpri vrata, da se ubogi človek zunej ne premoči. Meni ni ljubo z vodo mešano vino.“

Dekle pogleda očeta nekako plašno, ter pravi: „Malo prepozno se mi zdi tujega človeka v hišo sprejeti.“

„Odpri precej vrata, in ne beli mi glave s svojimi opazkami.“

Doroteja odpre tedaj vrata, in tujec stopi noter. Bil je velik mož čedne postave, rusih las, in je velik meh poln vina za seboj vlekel.

„Čisto resnično si govoril,“ reče Alvaro, ko je meh zagledal.

„Jaz nisem vaju legati,“ odgovori tujec. „Pridni ljudje ne lažejo. Ker si me pod streho vzel, daj sem kozarce, da ga pijeva.“

„Jaz nimam ne kozarcev ne dnarja. Doroteja, dej sem dve torili.“

Dekle jima poda dve torili. Meh se odpre, in najbolje Andaluzijsko vino je vun teklo. Alvaro pokusi vino, pa vpraša tujca, kdo da je.

„Kakor vidim,“ odgovori tujec, „treba bo pokazati potni list, ako hočem s teboj kak kozarec vina piti. Ali si ti morda župan tega kraja?“

„Jaz župan? . . . Jaz sem tesarsk mojster.“

„Tesarija meni ne dopade,“ pravi tujec, pa mu vnovič piti ponuja.

„Ali se ti s čim boljim pečaš?“ vpraša Alvaro.

„Se ve da!“

„S čim se pečaš?“

„Duše kupujem?“

„Nemogoče!“

„Taka je; od nekdanj se s tem pečam.“

„In koliko plačaš navadno za eno dušo?“

„Potem, kakor je duša; cena je različna.“

„Postavim, kaj bi mi dal za mojo dušo?“

„Za pijančevo dušo ne maram,“ odgovori tujec zaničevaje.

„Poslušaj, rusec! tvoje vino mi prav dopade, ali tega vendar ne terpim, da me zaničuješ.“

„Ti si tak, kakor so večidel vsi ljudje: občutljiv

si za besedo, hudobno pa delaš, in se za to nič ne zme- niš. Pij, morebiti boš potem bolj pametno govoril.“

„Pijmo ga!“ pravi Alvaro, kterega je to zopet malo utolažilo.

„Jaz bi rad prodal svojo dušo, ker družega nič nimam. Koliko bi ti dal za-njo?“

„Prav malo, ker jo tudi tako dobim v pest. Ti piješ rad; vino zbebi človeka, in slabí mu truplo, ako ga mnogo pije. Vino bo prej ali poslej tvojo dušo mo- jemu gospodarju Luciferju izročilo.“

„Kaj pa, če se poboljšam? — ako v prihodnje samo vodo pijem?“

„Tega ne verujem?“

„Resnico govoriš.“

„Zakaj ne pije z nama to dekle?“

„Lepa hvala, nisem žejna,“ pravi Doroteja, in po- bira *po tleh kose razbitega verča. V tem trenutku je strašno zagermelo.

„H...č!“ reče Alvaro, ki je bil že popolnoma pijan.

„Ali kličeš mene?“ vpraša tujec.

„Jaz? Naka! jaz sem le rekel hudič.“

„Tedaj si moje ime izgovoril.“

„Ali hočeš tedaj kaj nesti od mene?“

„To je da!“

„Mojo dušo?“

„Tega ne!“

„Kaj pa?“

„Dušo tega-le dekleta.“

Doroteja se začne tresti kot šiba, in vzame hitro molek v roke.

„Ali je duša moje hčere v moji oblasti?“

„Ali ji nisi ti oče?“ pravi rusi človek. „Ker imaš za svoje djanje Bogu odgovor dajati, tedaj lahko storiš, kar hočeš, ker boš le ti za to odgovoren.“

„Koliko pa daš za-njo?“

„Za mlado dekle je ustanovljena cena od pet tisoč zlatov.“

„To je pač nekaj!“ pravi Alvaro.

„Očka!“ pravi Doroteja plašljivo, „jaz sem le osem- najst let stara.“

„Še zelo mlada,“ zavpije peklenšček, „tedaj prida- dem še družih tisoč zlatov za-njo.“

„Pa dragi očka! jaz sem vpisana v Marijino družbo!“

„V Marijino družbo vpisana?“ pravi zopet rusi tujec; „tedaj dam za-njo vsega skupaj deset tisoč zlatov.“

„Deset tisoč zlatov!“ reče Alvaro osupnjen.

„Da, deset tisoč zlatov.“

„Tu imaš mojo roko, dekletova duša je tvoja.“

Rusi tujec potegne iz žepa z rudečimi čerkami po- pisan list: bilo je pogodbeno pismo.

„Naštej mi popred denar,“ reče Alvaro, „potlej pod- pišem.“

Tujec vzame piščal, zapiska, in pri ti priči je sli- šati pred durmi nekaj konjиков.

„To so moji služabniki,“ pravi rusec.

Na to odpre duri, gre ven, in se koj verne z veliko mošnjo, v kateri je bilo deset tisoč zlatov. Ta denar dene pred Alvarota, ki je bil ves pijan.

Mogoče, da ga je pogled na nepričakovani denar tako zelo osupnil, ali da ga je vino tako zelo zdelalo; Alvaro je bil ves iz sebe, zgrabil je mošnjo, pritisnil na svoje persi, pogodbo podpisal, pa — terdno zaspal.

Med tem je uboga Doroteja, ki se je strahu tresla, po- gledala konjike, ki so zunaj stali pred hišo. Devet jih je bilo, na glavi so se jim svetle čelade lesketale, obraze so imeli zarujovele in brade so jim bile črne in goste. Ko je nazaj se obrnila in noter pogledala na zraven

sebe stoječega peklenščeka, je h...č svoje ruse lase skrtil, in pred njo stal kot lep, okoli trideset let star mož.

„Doroteja!“ ji reče, „tvoja duša je moja.“

„Verni mi jo, h...č! Jaz sem svojo dušo Bogu in Devici Mariji obljubila; prav rada hočem noč in dan delati, da ti denar nazaj dam, kar si ga za mojo dušo plačal.“

„To ne gre tako,“ pravi peklenšček. „Ali se me bojiš? Sem li tako gerd?“

„Naka! ali moj oče se pogubi.“

„Nič ne maraj za-nj; saj tudi brez tega bi se bil pogubil.“

„Oh! to vino nam je vso nesrečo prineslo.“

Peklenšček je dolgo gledal mlado dekle. Zdi se, da mu je njena lepota in priprostost srce prešinila.

„Ali ti ne piješ vina?“ ga vpraša Doroteja.

„Ne, ker vidim, da si tisti, ki ga pijejo, svojo pamet tako zapivajo.“

To rekši, pokaže na Alvarota, ki je terdno spal in glasno smerčal.

„Žejen pa sem dokaj,“ pristavlja, „meh je prazen; prav rad bi kaj plačal za dober požirek.“

„Ti vidiš, da vino ne stori človeku dobrega.“

„Mi peklenščeki mnogo pijemo, naše stanovanlišče je dokaj vroče, naše gerlo se hitro posuši, in kedar vzamemo na-se človeško podobo, imamo na sebi tudi vse človeške slabosti.“

„Ako mi verneš mojo dušo, potolažim ti žejo z naj- boljo vodo na svetu.“

„Ali en kozarec vode ni toliko vreden, kolikor deset tisoč zlatov, na kterih zdaj Alvaro leži. Vendar pa ho- čem ti prošnjo uslišati, ako mi eno željo spolniš?“

„Kaj želiš?“

„Daj mi en verč vode.“

„Gorje! to mi je nemogoče; verča nimam, oče mi ga je nocoj razbil.“

„Očitno znamnje, da tvoj oče ne mara za vodo. Tertni sok njemu gre čez vse. Pa kaj počnem? žeja me strašno muči.“

„S torilom tečem k šterni; ako ti ni dovolj eno torilo vode, pojdem tolikokrat po vode, da se do sitega napiješ.“

Berhka Doroteja je šla tedaj s torilom trikrat po vode memo čmernih konjиков, in je s čisto, merzlo vodo peklenščekovo žejo pogasila.

Alvaro je še vedno smerčal.

„Ali želiš zvedeti skrivnost, kako ti je mogoče tvojo dušo rešiti?“ govori peklenšček, potem ko si je žejo utolažil.

„Oh, in kako!“

„Omoži se.“

„Ali se imam omožiti?“

„Ako dobiš za moža dobrega kristjana, bo on si prizadeval, da ložej svojo dušo rešiš.“

„Prav rada bi se omožila; ali kdo me bo vzal, ako se zvé, da je moja duša peklenščeku izdana.“

„Doto ti dam jaz.“

„Ni mi treba dote,“ odverne Doroteja.

„In vendar ti jo dam; ti govori s svojim župnikom; dota, ki jo dobiš, bo tvoja sreča. Z Bogom, Doroteja! jutre dobiš doto; ali ako želiš izpod moje oblasti priti, podvizaj se omožiti.“

Ko je peklenšček to izgovoril, je urno zasedel konja, ki mu ga je pred vratmi služabnik deržal, in koj v bližnji gozd odjahal.

Doroteja je v veliki žalosti zraven svojega očeta čepela, ki je še vedno spal. Koj ob zoru pride njeni

sorodnik Peter. Čeden mladenec je bil in dokaj pošten. Doroteja mu je vse povedala, kar se je bilo to noč dogodilo. Ona je mislila, da se prestraši, in da ji odtegne svojo ljubezen. Ali Peter reče: „Jaz te vzamem! in ker nisi več pod očetovo oblastjo, ampak pod peklensšekovo, ni mi več treba, da v najino ženitev tvoj oče dovoli.“

„In ti vzameš tako ženo, ki nima več duše svoje?“

„To nič ne dé!“

„Sla sta tedaj k župniku, da bi ju zvezal v sveti zakon. Župnik jima naznani, da jima neki tujec doto plača.“

„Vem,“ pravi Doroteja, „ali jaz se je bojim vzeti.“

„Le jo vzemi, in ne boj se nič,“ pravi častivredni duhovnik; „jaz sem ti porok, da bo vse prav.“

„Ako je tako, pa sem zadovoljna,“ in stegne roko, da bi jo prejela; in duhovnik ji poda čeden verč.

„Oh, en verč!“ reče Doroteja s potegnjenim glasom.

„Namesto tistega, ki si ga razbila. Ti si žejnemu popotniku piti dala, in on ti verne s tem verčem.“

„To ni kaj velikodušen dar,“ pravi ženin.

„Počakajta le; on vama da tudi verh tega še šterno, v kateri je Doroteja vodo zajemala; tedaj bodeta od vsakega, ki bo hotel vzeti vode iz te šterne, denar terjala.“

„Ali to ne more biti,“ odverne mlada nevesta, ker je šterna grajščakova.

„Neznani tujec je vama to pravico zagotovil s popolnoma verjetnim pismom; poglejte tukaj-le pismo, po katerem imata šterno na vekomaj kot svojo lastino.“

Dva dni potem prišla je naredba, nobeden ni vedel od kod, da vaščani nimajo nobene pravice do tiste šterne.

Alvaro, ki je zdaj sam ostal, se je zavedel, in vest ga je hudo pekla. Pred seboj je videl rumene zlate, ali v kratkem je spoznal, da si ne more ž njimi mnogo pomagati. Lakoto je začel terpeti, ali živeža si je zastonj iskal; nobeden ni hotel njegovega denarja sprejeti, ker so si bili svesti, da ta denar nobene sreče ne prinese.

„Usmilite se mene!“ je nesrečnik govoril.

„Ti nisi vreden nobenega usmiljenja, ker si prodal dušo svojega lastnega otroka.“

„Vzemite moj denar, in dajte mi za-nj kruha.“

„Poberi se ti s svojim denarjem; tvoj denar je Luciferjevega kova;“ tako so mu vsi odgovarjali.

Alvaro je lačen in nepokojen v svoji obupnosti po lesji okoli plazil, iskaje tujca, čegar darežljivost mu je to nesrečo prinesla; toda zastonj! nepoznanega tujca nikjer ne najde. V takem žalostnem stanu se vendar toliko zavé, in se spomni, da kedar je vse zgubljeno, in kedar so človeku vseh vrata zaperta, ene duri še vedno odperte ostanejo nesrečniku, to je, pri župniku. Gre tedaj duhovnika obiskat, poklekne pred njim, opravi svojo spoved, zadobi sveto odvezo, in duhovnik ga je zagotovil, da gospod Bog ne bo dopustil, da bi se izdana duša pogubila. Denar je duhovniku dal, naj ga v šterno verže, ker ga je od peklensšeka dobil, in mu nič ne pomaga. Alvaro ni hotel sam tega storiti, da se ni zopet tega h...čevega denarja dotaknil.

Denar je bil tedaj v šterno veržen.

Doroteja, ki je stanovala blizo farovža v majhni hiši, in je vsaki dan k šterni po vodo hodila s tistim verčem, ki ga je od tujca prejela, zapazi neko jutro, ko je bila voda v šterni dokaj plitva, da je verč z vodo tako težek, da ga je komaj iz šterne ven izvlekla. Prinese ga domu, in se čudi, da je verč težji, kakor drugekrati.

„Podaj mi piti,“ pravi mož, „sem žejen.“ Glej čuda! v verču zagleda lesketeče se zlato. „Kaj je to?“

„Verč je začaran!“ pravi mož.

„Koliko denarja! bo to vse najino?“

„Ta denar treba poskriti,“ odverne razumni mož.

„Ljuba moja!“ jima seže župnik v besedo, ki je pred farovžem sedel, in vse videl in slišal, kar se je bilo ravno kar prigodilo; „denar je vajin, vzemita ga in delajta ž njim, kakor je vama ljubo; verč je blagoslovljen in dar je blagoslovljen.“

To se je koj razglasilo po celi vasi, in vsi so menili, da jim bo od sedaj več plačevati treba, ko bodo vodo iz te šterne jemali; ali to ni bilo tako. Doroteja in nje mož sta bila še bolj dobroserčna, in boljša kristjana, in nista nič več terjala za vodo iz šterne. Tudi še nekaj kratov sta po kaki zlat z vodo vred zajela.

Pri vsem tem je bila Doroteja ves čas žalostna, ker je mislila, da je nje duša še zmirom v h...čevi oblasti.

Bilo je o somnji. Med veselim ljudstvom se prikazeta dva konjika. Eden njih, lep, visok, bogato oblečen gospod, bil je grajšček, plemenit in ponosen med gospodo, ali dokaj vljuden proti podložnim. Do zdaj je po tujih deželah popotoval, da se je več naučil. — Vsi so se čudili, da ima k sedlu privezan meh.

„Nu, Alvaro!“ pravi gospod, in se k osupnjenemu tesarju obrne, „ali ne bi napolnil meha z dobrim vinom?“

Alvaro ne dá odgovora.

„Ali še pomniš, kako sem bil v veliki nevihti po noči k tebi prišel?“

„Tiho!“ zavpije Alvaro, in plašljivo okoli sebe gleda, „ne govori mi od tistega strašnega časa, jaz bi hotel spomin na tisto nesrečno noč popolnoma uničiti.“

„Kako je to, Alvaro! ali zaničuješ njega, ki ti je tvojo robo drago plačal?“

„Milost! milost!“ prosi Alvaro; „pozabi moj greh, milo prosim, jaz sem se že spokoril. O moj Bog! reši me iz rok peklensšeka.“

Konjik se na glas zasmaja.

„Pripelji sem pred mene,“ pravi, „Dorotejo in nje-nega moža.“

„Moj Bog!“ zavpije Doroteja, „to je h...č, ki je je mojo dušo kupil.“

„Le počasi!“ pravi grajšček, ter se obrne k duhovniku in mu reče: „Pomirite te dobre ljudi; jaz nisem peklensšček, ampak dober prijatelj vas vseh. Alvaro! ti si izversten mojster, ali da po pravici rečem, ti si umetnik. Zvedel sem, da čez mero piješ, in zato sem te hotel kazniti. Jaz sem k tebi meh vina prinesel. Jaz sem ti denarja ponudil, in ti si bil voljan, dušo svoje hčere prodati. Rusa baroka, pa bliskanje in germenje mi je pomagalo, da si mislil, da sem sam peklensšček k tebi prišel.“

„Blagi gospod!“ reče na to Doroteja, že oserčena; „tedaj ste vi tisti, kateremu sem trikrat v torilu vode prinesla? Vi ste tisti, ki ste nam dali tisti čudni verč, kateri mi je zlato v šterni zajel?“

„Da, jaz sem bil vzrok tvoje nesreče; toda verč je bil blagoslovljen od gospoda župnika, ki je vedel za vso to skrivnost.“

„In tudi, da je denar v šterno prišel?“ vpraša Dorotejin mož.

„Grešnikov kes je nedolžnima koristil. Alvaro mi je izročil denar, plačilo greha, in mi naložil, naj ga uničim; vergel sem ga v šterno, in Bog je reč tako obrnil, da sta vidva dobila plačilo za vajino dobroserčnost. Ker sta bila dobra kristjana, in sta vaščanom privoščila, da so tudi oni se vdeleževali zaklada, ki ga je voda zakrivala, zato je bil božji blagoslov nad vama. S tem sta si pridobila spoštovanje in ljubezen vseh vaščanov. Bog blagoslovi tudi vajine otroke.“

Grajščak je Dorotejo in njenega moža v službo vzel, in Petra postavil za nadzornika svojih konj. — Alvaro pa je po večkratnem opominjevanji gospoda župnika se tudi še v svoji starosti navadil, da je vsaj vodo z vinom mešal, ko je pil; in s tako zmernostjo je skoraj sto let dosegel. Št. K.

Minljivost.

(Elegija; zložil J. C—le.)

Kakor odpihne jesen zeleno krasoto drevesom,
 Tak človeku smert pihne lepoto raz lic;
 Žezlo potegne vladarju iz rok, però učenjaku,
 Pridnemu kmetu pa plug: zemlji poverne teló.
 Malo prostora v njej potrebuješ, človek, če ravno
 Svet ti premajhen je bil, ko si še bival na njem.
 Zidal v oblake si zlate gradé, iskal si povsodi
 Sreče, katero pa grob pravo ti dal je stopèrv.
 Iskreno najti ljubezen si menil na sveti pri bratih,
 Pa namestu nje našel sovraštva si strup.
 Bil si mogočen, čestit; pa čest in mogočnost ti niste
 Smerti zapodile v beg, nič te ni skrilo pred njo.
 Kralji, cesarji mogočni, ubogi, bogati so vmerli,
 Carstva stoletna so prah, zruščena njihova je moč.
 Kjé je ponosni Rimljan, ki nekđaj gospod je bil zemlje?
 Kjé Macedonec in Perz? kjé njih mogočnost je zdaj?
 Kjé je špartanska hrabrost, kje lesk Atén veličestnih?
 Kje egipčanska modrost, kterej se čudil je svet?
 Konec bo vsake reči, in tebi, o človek! bo enkrat
 Smertna ura prišla, ločil se boš od svetá.
 Tvoja mogočnost in čest je pena vodena, ki vsahne:
 Bil si iz zemlje ti vzet, vá-njo povernil se boš! —

Pésen pri zibeli.

(Po L. Steindorfer-ju posl. J. Carpenter.)

Zápri, oj dete, očesci lepó,
 Serčice moje, le spavaj sladkó,
 Sanjalo sanje boš zlate, ljubé,
 K tebi na rožnatih krilih hité.
 Sliši, kar angelj ti poje zdaj tvoj:
 Spavaj pokojno, prijateljček moj,
 Spl sladkó!

Trudne ročice, nožice so vžé,
 Postelj pa imaš, blazine mehké,
 Torej le spavaj, počivaj sladkó,
 Zápri očesci, vijolci, lepó.
 Spl sladko!

Spavaj mi, serček, saj materna moč
 Váruje tebe in ziblje vso noč;
 Ziblji se dete, zdaj tjà in zdaj sèm,
 Jutri te gledam v veselji novem.
 Spl sladkó!

Zaljubljeni hudič.

(Ukrajinska povést.)

(Dalje.)

Hudič je s čarodejko vred do pasú stopil v ribnik — in zopet sta se jela razgovarjati:

„Povedi, golobičica moja, po čem hrepení tvoja duša?“ — povpraša hudič.

„Ne povem,“ — odreče čaralnica, „ne povém, dokler se peklenski ne zakolneš.“

„Kako dolgo bodeš moja, če se ti zakolnem?“ — „Deset let,“ — obljubi čarodejka.

„Dobro tedaj, kar hočeš, to pa učinim!“ — obljubi tudi hudič in dvigne roko — rekoč: „Ná mojo roko in mojo peklensko besedo!“

„Kedo nama bo pričá?“ povpraša čaralnica, „ta mora biti kristijanska duša, a čista.“

„Sáj je blizu ta, ki nama bode pričá,“ pové hudič in pokaže z glavo na to stran, kder je ležal ded; „tam,“ — pové, „pod drevesom lení Zaporožec.“

„Kaj?“ — ali pa Zaporožec ima čisto dušo?“ — vpraša čarodejka, „to so sami pijanci in klateži!“ . . .

„Zakaj zopet brusiš to?“ začudi se hudič, „sáj vendar na sveti nij čistejših duš, nego jih imajo ti vražji sinovi; sáj živé po zakonu, ne pečajo se sè ženskimi, tepó se z Mohamedanom, Turkom, branijo pravoslavno vero . . . Hej, Ciril!“ — huškuje hudič; „pridi le-sem, da bodeš nama pričá!“

Deda je strah, leží in sapo tají.

„Nu, pridi,“ — krikne zopet hudič, „sáj se nisi samo enkrat še le pohvalil, da se ne bojiš hudiča, zdaj pa ti strah dušo izžemlje iz telesa.“

Zdaj pa je splačan ded; zdaj znate: osramotil ga je ta vražji sin. Kaj bi še več, moral je slušati, da bi hudič rés ne veroval, da je Zaporožec strahopet.

„A česa bi se bal?“ — oglaší se ded serdito, da je tresel se vsled samega strahu.

„Zakaj pa ne prideš?“

„Iščem lulo, nekam se mi je skrila v travo, pa je ne morem najti.“

„Ne láži, — lulo imaš v žepu!“

„Vražji sin!“ — opomni ded sam sebi; „vse ve, ta pot pa se ne morem ogniti.“

„Zedini naju!“ — ukaže hudič, ko je ded prišel k ribniku.

„Kako naj bi vaju zvezal,“ — oponese ded. „Kako bi bilo to, mar moram jaz, vrag vedi, — zakaj, svoje karamzinke zamazati v blatu! Stopita na suho!“

„Ali so ti oči izkipele, ali ka-li?!“ — oponese tudi hudič; „pogledi, kder dekle stojí, tù je zmerznilo tako, da bi se voz lahko peljal mimo njé.“

„Kaj, za vraga, utegne biti to? pošteno rés, tako zamerznilo . . . a zakaj?“ — povpraša ded.

„Za tega délj,“ — odgovori hudič, „ker me, da je le ne bi glava bolela, ker me tako mlačno ljubi, da voda zmerzuje okrog njé.“

„A zakaj to, vrag?“ — povpraša ded, „okrog tebe pa se voda kadí in mehuri!“

„Zató,“ — odgovori hudič, „ker jaz jo imam tako ognjeno rad, da voda vré okrog mene.“

„Ko bi me domača dekleta tako rada imela!“ — opomni ded sam sebi in spusti se v ribnik; stopi za čarodejko, a jedva jima je zedinil roci, blunkne v vodo nekaj iz njiju, poploskalo je s parkljicami — in zginilo.

„Kaj je zopet to?“ — povpraša in vikne ded, „ali žaba, ali kaj?“ —

„O ne,“ odgovori hudič, „držala sva se za roci in hudiček se je zlegel.“

„Mar niso to gerdi hudiči!“ — opomni ded tihoma, „kako so plodni! ta dva sta stoperv segnala si v roci pa sta že hudička vsplodila!“

„Nuj, zdaj mi razodeni,“ — hudič popraša čarodejko, „po čem hrepeni tvoja duša?“

„Po otetji!“ — razodene se čaralnica.

Ko hitro je hudič začul to, précej je z nosom pomerdal, kakor bi bil preveč popra požerl.

„Iz te moke bode težko kaj kruha,“ — jekne, „nikar ne zahtevaj tega! težko je to — nemogoče pa vendar nij! . . .“

„Zakaj je težko?“ povpraša ded.

„Zató, ker je enkrat užé izneverila se Bogu — in drugič, Bog je torej neče več sprejeti v svoje varstvo.“

„To je lahko!“ opovre ded, „če se poboljša in jame pokoriti, Bog jo tudi tretjič sprejme v svoje naročje.“

„Molči!“ — zahudi se ná-nj hudič, „ali ne znaš zakona?“

„Molčim pa ne, molčim, znam zakone!“ — odverne ded, „jaz sem učen — kolikrat užé sem apostole bral v cerkvi!“

Ded je bil nedostopen; če je bilo zdaj pa zdaj treba pričkati se mu — in če tudi ne bi bil znal ne naprej, ne nazaj, tek je bil, da je naravnost dejal: znam . . . a časi je izumel kaj in rahlo povedal tako, da je oslepil kogar koli si bodi.

„Pošteno rečeno,“ — dejal je ded, „jaz sem človek, smili se mi sirota in zdí se mi, da bi, sam ne znam, kaj, — učinil za njé oetje; a kaj stoperv, ker je Bog sam usmiljen, kako bi se on ne usmilil uboge grešnice, ki se kesa?“

„Ali je kerstu izneverila se?! . . .“ zagodernja hudič.

„To še nij tako veliko gorjé,“ — odbije ded, „pop jo vnovič opere, ná-te pa pljune.“

„Hudič tem besedam nij odgovoril; popraskal se je za uhom, nos pa je povésil pet pedij globoko.

„Saj sam znaš,“ — oglasila se je čarodejka, „da se nijsem sama rada počarodejila, mati me je prisilila, da sem se.“

„Zakaj si mater slušala,“ — oponese jej hudič, „saj si imela sama svoj razum in svojo voljo!“

„Tudi to je laž,“ — smélo odverne ded, kajti kedar se je bilo za resnico treba potegniti, ni se bal hudiča. „Sè silo in strahom,“ — dejal je, „lahko je na vse primorati človeka.“

„Pomisli sama, kaj zahtevata,“ — zagovarja se hudič, skoro bi bil plakal prokleti besnež; — „kako bi jaz pripomogel duši na oetje, ker sem hudir, ker sem za to, da pogubljam kristijanske duše! . . . A mene bi,“ — opomni, „tovariši raztergali ne drobne kosce!“

„Zakaj pa?“ — začudi se ded, „saj bi ne bil tako velik greh, če otmeš eno dušo, saj se lahko skesaš in deset drugih duš pogubodeš, za kar ti bratje hudiči še berke pogladijo.“

„Ha, pogladijo! — morebiti izgledajo iz kože!“ zagodernja hudič.

„A kako bi jaz tebe rada imela!“ — začudi se čaralnica in v hudiča ozré tako čudovito, da se je led stresnil in razpoknil, a ded — malo je manjkalo, da se nij vderl v ribnik, jedva je skočil na kopno.

Hudič se zamisli: stal je na mestí, stal in premišljaj, ali nečista mati ga je s to ljubeznijo podkurila tako, da mu je težko bilo kaj izumiti.

„Zgôdi se, kar koli,“ — vdáde se naposled hudič in oberne v čarodejko; „zgodí se po tvojej volji.“

Stopita iz ribnika: čarodejka se je razveselila, hudič se je razžalostil tako, da je rep povésil. Ded je čaralnici pomogel, da se je oblekla, sam sè svojima rokama je oterl jej telo in začutil, da je ognjenejša postala do njega. Ko je natikal ná-njo košuljico, šepnil jej je na uho, naj ga poslušá. Ded je imel usmiljeno serce, začel je biti sterpen do njé.

„Nu, hudič,“ vpraša ded, „kaj nama nasvetuješ zdaj? Kaj moram činiti, da se izveličam?“ —

„To-le,“ odgovori hudič in skerči se; „ne daleč od tû živi neki puščavnik, veliko moč ima pri bogu, vsak greh izbriše, če je treba, tudi največega grešnika spelje na zveličalni pot. Ko hitro deset let preživim z Odarko v družini, popeljem jo k puščavniku, pa gotovo otme njé pregrešno dušo . . .“

„O ne, hudič!“ — odreče ded, „v desetih letih se mnogo vode preteče; predno solnce zaide, — rosa oči izpije. V desetih letih čarodejka lahko umerje, ali pa puščavnika Bog pokliče k sebi. Ne, tako ne bode. Ker smo užé začeli, najboljšje je, da takoj odidemo k puščavniku.“

„Kaj bi se ti vtikal v ptuje zadeve,“ — zagodernja zopet hudič — in jezen topotne z nogama.

„Zakaj v ptuje zadeve?“ — vskrikne ded in tudi z nogo vdari ob tla — „ali nijsem jaz vaju zedinil? Pa če lažeš — kodi bi dekle iskalo tega puščavnika?“

„Hudič nij še legal nikoli!“ — pohvali se hudir.

„Hudiču blazen ne veruje!“ — vščene ga ded.

„Bodi tedaj tako,“ — oglasi se čarodejka, „kakor ded Círil terdi; vsaj to, idimo pogledat, kdé biva ta puščavnik.“

Dolgo časa sta se pričkala hudič in ded, malo je manjkalo, da si nijsta skočila v lase — saj deda ne bi bil zmogel — tudi najstarejši satan ne. Hudič se je praskal za ušesi — in rad ali nerad, moral se je vdati.

Ne mara je kako skrivnost imel v torbi, ali moj ded je sam tudi pogodil, kaj mu je začeti . . . Kmalu bodedo znali, kateri katerega okani.

„Nuj, čarodejčica moja,“ — reče hudič, „leti domov; jutri Círil in jaz — oba prideva k tebi in pojdemo k puščavniku brezí kake obotave.“

Čarodejka je sedla na metlo, z glavo prikimala dedu, visoko dvignila se k oblakom in v tistej visočini z zvezdami letela domov. Hudič nij očj spustil z njé, dokler nij zibnila, a potlej je terpko vzdihnil tako, da je listje po drevji začelo šepetati.

Po dolini se je nekaj gibalo, sova je skoviknila in daleč na močvirji je bik zarenčal . . . Tudi dedu se je serce stresnilo, tudi ded je vzdihnil; tako se je bil tudi sam ločil od svoje deve, ki je zapustil jo užé davno, ko je odhajal v Sič.

V.

Ded in hudič stopata vstric dalje in razgovarjata se tako, kakor se prijatelj razgovarja s prijateljem. Ded hudiču odpira svojo roženo tobačnico, hudič pa dedu svojo — hudič je postal postrežljiv tako: ko hitro je ded bil natlačil lulo, — da je satan užé ogenj vkresal; ded je poželjel paljenke, hudič pa mu je précej postregel z njo, a na posladek je pečeno raco izlekel iz svoje torbe in belega pšeničnega kruha hlebec, a napósled smetanast kolač.

Ko se je ded bil napil in najedel, šinilo mu je v glavo, da bi hudiča oterl; rad bi ga bil pokerstil, ali vendar-le mu je bilo na mislih: muri ga popij! hudič naj ostane hudič, saj je le moj tovariš; da bi pa tova-

riša serdil, to bi bila velika nečest in nehvaležnost. Ali kedar koli jo pogledal v hudiča, vselej mu je bilo žal ga.

„Povedi mi no, hudič,“ — povpraša ded, „kako si se zagledal v to čaralnico? — Sāj menda vendar ljubezen nij v delež prišla hudičem, temuč samo nam grešnikom.“

„O, brate,“ — odgovori hudič, „tudi mi imamo vsak svoje serce, kakor vi, a ta prokleta ljub . . . ! Kako bi vas pa izkušali, da ne znamo, kakovo serce ima ljud . . . Če pa serce imaš, kako bi videl vá-nj? . . . Čuj, Ciril,“ — opomni hudič, sname čapko z glave in prikloni se: „če mi pomoreš v mojej nakani, jako hvaležen ti bodem za dobroto.“

„Dobro,“ — priterdi ded, „zakaj ne bi pomogel poštenemu hudiču?!“

Ali dedu se je po glavi motalo še zmérom le to, kako bi devo otel, kajti brezi tistih ovinkov bodi razodeto: dekle je dedu samemu bila nekako prirastla k sercu.

„Le izberi si, kar koli hočeš!“ — ponudi mu hudič.

„Nijmam nikakoršne druge potrebe,“ — pové ded, „le dobrega konja bi rad dobil.“

„Jaz bodem tvoj konj,“ — ponudi se hudič, „pet let te bodem nosil okrog po sveti, pet pa preživim z Odarko v veselji. Teh pet let promenimo v petdeset let, sāj to znamo mi hudiči.“

„Malo pomisli, da ne bode kake laži,“ — opomni ga ded.

„Ne boj se!“ — odverne hudič, „ná roko na prisego in peklenško besedo, pa sāj tudi ne smemo žaliti Zaporožcev, zató ne, ker se potezajo za pravoslavno vero. Sicer pa tudi nij velik dobiček,“ — dejal je, „to, če imamo piko na katerega; ubijó nam ga na vojski, potlej pa, sāj znaš, da nijmamo več pravice do njega. Tisto trenutje se od nekodi sv. Peter prikaže sè svojim ključem in odpré vrata mu v nebesa, verhi tega pa še naklesti našega brata vratarja, za njegova usta in za oči se ni ne zmeni ne; če za njim pride sv. Nikolaj, pa le urno pcedi domov, če ne, verneš se v pekel brezi repa, s korenino vred ti ga izpulí!“

„Ali imate kaj veliko Zaporožcev v peklú?“ — povpraša ded.

„Ni enega ne! še tiste, ki smo jih imeli, izgnali smo jih.“

„Zakaj pa ste jih izgnali?“ — povpraša ded. „Morda vam je tistega kotca v peklú za naše bratce žal?“ —

„Ko bi le tako ne hermeli in ne bili tako nerodni,“ — odgovori hudič, „da bi skoro vse hudiče prepodili iz pekla. Ali nijsi še slišal o Marki, kateri se je po peklú klatil?“ —

„Kaj pa vendar počenjajo?“ — povpraša zopet ded.

„Pijó gorečo smolo,“ — odgovori hudič, „pijó tako, kakor žganje, — lazijo v plavž in živo oglje berskajo iz njega. Malo je manjkalo, da nam nijso užé pekla požgali. Na železnih mrežah ležé, pa zmerom upijó, da moramo kuriti pod njimi. Pali jih, kuri pod njimi, da jim koža cverči in poka, pa vendar-le proklinjajo, hudújó se in kričé na vés pekel, da zmerzujejo. Strašno velik križ imamo ž njimi. Mi jih ne moremo cvreti tako, kakor Lehi, pa še ti jim ničesar ne mogó. Ni v peklú ne moremo izumiti ničesar takega, kar so Poljaci počenjali z njimi. Pekli so Nalivajko v mednem biku; vsa Varšava se je stepla poslušat, kako bode renčal bik, ali nijso slišali ničesar. Cverl se je ta serbopetec na oglji, ali ni žugnil nij. Kaj bi ti učinil z njimi? Če živemu ne prideš do živega, kako bi še le mertvim?!“

„Tako mora biti to,“ — opomni ded; „zató smo mi v Siči, za tega délj je Kozaščina, zató, da vse terpi.“

„Ali vendar, le čakite!“ opomni hudič, „še malo časa, pa tudi na vas prihermi veliko gorjé; ker vas ne moremo ukrotiti z ognjem, zadušimo vas pa z mrazom!“

„I, kdé pa v peklú doboste toliko mraza?“ — povpraša ded.

„Mi ga nijmamo, a vi ga imate,“ — pové hudič, „pošljemo vam takega človeka, ki bode hujši od samega hudiča! . . . Ta vam naredí mraz . . . le čakite! Toda bodi-si tako ali tako, meni je malo do tega . . . Ko bi le znal, kaj Odarka déla domá.“

„Povedi mi, hudič,“ — povpraša ded, „ali je rés tako lepega telesa? — ali se je samo promenila v tako lepo devo, kakor si se ti promenil v Kozaka?“ —

„Nikakor ne,“ — odgovori hudič, „prav taka se je porodila — in da se promeni v carico, ne bila bi krasnejša. Morí jo samo ta napaka, ker se prerada zapejljati daje z grešnega pota.“

„Poleg tega pa je še to: ko bi ne bilo tega vražjega repa!“ — pristavi ded in zamisli se.

Tako sta se razgovarjala in šla sta dalje po lesi; kmalu se jima prikaže pohostni hudiček — brade zelene, kakor trava, kmalu izpod kakega drevesa skoči volkodlak, opasan z rudečim pasom, tam pa tam z vej na veje skačejo netopirji v kratkih hlačkah — in vse to se jima globoko priklanja. A ko sta šla ob Limanu, težko bi bilo naštetí, koliko hudičkov je priskakalo iz blata.

„Zdravi, zdravi!“ — pozdravljali so hudiča, ali deda so se bali, zató ker so videli, da je Zaporožec.

„Ne bojte se, otročički, nikar se ne bojte,“ — tješí jih hudič, „to je moj sveti Ciril.“

Ded je po teh besedah vselej pristavil: hudobci — dokler so mladi, da so zeleni, kakor zimozelen (vinca minor) in da nijmajo ni rožičkov, niti kopit. Ali kako so veseli! Begajo sem ter tija, tergajo se, plujó takó, kakor žabe, — igrajo drug z drugim, kakor mačke, kmalu — da pošterbunkajo v vodo in nogce molé in stezajo iz blata, kmalu pa se prekučujejo po vodi.

Ded je hotel pogostiti jih: pokaže jim veliko hruško, ali soglasno so zapiskali: „Bog vam poplačaj to ljubezen, sveti Ciril!“

A hudič opomni: „Sāj se celó sladkora branijo, pa jim hruško ponujaš!“

Užé se je bilo daniti začelo, ko sta ded in hudič prišla iz lesa.

Šla sta blezta pol verste daleč, kar se pred njima razgerne krasna dolina, v dolini pa pokaže velika vas.

„Gledi, tam-le je vas,“ — pové hudič, „kder Odarka biva, tam na višnjevem verti stoji njé hišica. Idi zdaj k njej, ostani po dnevi pri njej, na večer, ko solnce zaide, tudi jaz pridem k vama. Šel bi precej zdaj s teboj, ali nam vragom je nevarno očito hoditi v kako vas; utegnol bi naleteti na kakega psa, ali pa petelin, ko bi me le zagledal, pa bi kukuriknil.“

Ded se poslovi od hudiča, spusti se z gore v dolino, krene s pota po ovinku, britvo vzame iz nožnice, obrije se, obleče snažno košuljo, malo pomoli in odide k čaralnici. Na poti je natergal pest krasnih cvetlic, zvezal jih v šop in vteknil za levo golenico, zató da ne bi hudič vedel, o čem bode ded govoril s čaralnico.

(Konec prihodnjí.)

Slovanski običaji.

(Spisal Fr. Jaroslav.)

Gostoljubnost.

Vsa slovanska plemena rada sprejemajo kakor svoje prijatelje in znance, tako tudi tuje. Ali pri njih vgnjezdilsi se tuji elementi so mnogo oddalili jih od starodavnih slovanskih običajev. Černogorec, o katerem bode tukaj mala razprava, pa ni imel še prilike, da izpreverže stare običaje, ki so ogledalo duševne verlosti, nego si je ohranil svojstvo slovanskega narodnega življenja.

Do 1840. leta ni bilo v Černej gori gostilnic, niti je potnik mogel dobiti za denar stanovanje, pijače in jedi, kajti bila je vsaka premožna ali siromašna hiša vsakemu tujcu odperta.

Černogorec tujega potnika vselej spremlja, in če ju je pot pripeljal mimo njegove hiše, povabi ga vá-njo, kjer ga dobre volje sprejme in uživa ž njim, kar je Bog dal in njegov dom. Černogorcu je ljubo, če more imeti tujca v svojej hiši in sprejeti kar najboljše in lepše premore.

Ako potnika v Černejgori noč prehití ali slabo vreme vjame, on more stopiti v prvo hišo, do katere pride, in stopivši vá-njo naj pozdravi domače, kakor vé in zna, in oni mu prijazno odgovoré: „Dobra ti sreča!“ Odmah ženske vse zaporedoma pristopajo ter roko poljubljajo potniku. Potnik postavi vpraša gospodarja: „Ali se more v tem poštenem domu prenočiti, ker sila me je primorala in ne vem ni kodi ni kamo?“ Gospodar odgovorí: „Dom je Božji in tvoj, tudi se hoče kak grizljaj dobiti id.“ Kakov moški vzeme orožje in postavi v kot, a potniku dé: „Le po domače se naredite.“ Ženska edna pristopi, ter gosta izzuva, prinese vode in mu nogi umije, in potem tudi ležišče pripravi. Obleko, ako je mokra, ali od potu vlažna, posuše in očistijo, da jo zjutraj more obleči čisto. Ako gost nima druge obleke seboj, dajo mu domači svoje, da se more preobleči.

Černogorec, če tudi je siromak, gleda, da kar najboljše in lepše more počesti in postreže gosta. Drugi dan vsa družina čaka, kedaj hoče gost vstati, da mu postreže z vsem, kar bi moglo ugajati mu. Kedar je gost vstal, edna ženska prinese mu obutev, potem tudi vode in otiračo, da se umije. Gost sede h kosilu, in ženska vselej stóje streže mu.

Kedar je gost odkosil, prinesó mu orožje. Preden odide, zahvaljuje se, in ženske vse pristopijo in mu poljubljajo roko: „Srečno hodi in ne zameri.“ Gospodar spremlja gosta nekoliko od hiše, in preden se ločita, strelata iz pušek. Gost izstrelivši iz puške veli: „Z Bogom!“ A gospodar odgovori: „Dobro srečo!“ in tudi on strelí iz puške.

Še vzvišenejši in plemenitejši značaj kaže Černogorec, kedar prejme nesrečnega človeka pod svojo streho. Vsakemu nesrečniku odperta so vrata v vsakem domu vsakega Černogorca. To usmiljenje pa ne veljá samo bratu Černogorcu, temveč vsakemu bratu kristijanin in tudi samemu Turčinu. Ne gleda se, katere je vere in narodnosti, nego se gleda na njegovo nesrečo. Dogodilo se je že, da so Černogorci kakega zločinca sledili, da ga ubijejo, a on se je znal v kako hišo umekniti, in koj je bil v varnosti. To veljá ne samo Černogorcu, nego tudi Turku, največjemu neprijatelju Černogorčevemu.

Kedar je takov nesrečnik utekel pod streho Černogorčevó, stopi gospodar z orožjem pred prag in pazi na one Černogorce, ki bežečega preganjajo, in kedar se približajo, veli jim: „On je pod mojo streho, in dokler je v

mojej hiši, ne smé se mu nič žalega učiniti. Ako ga mislite ubiti, najpreje ubite mene, potem njega.“

Ni je sile, ki bi mogla primorati Černogorca, da izdá človeka izpod svoje strehe, ni ga blaga, ki bi moglo zaslepiti ga, da pohodi ta biser, to podedovano krepost svojih prededov. Zločinca ali kervnika, ki je grešil proti Bogu ali ljudem, obsodi Černogorec, da se pogubi, ali pod njegovo streho nikedar ne. Streha ali hiša je Černogorcu nekako posvečeno zavetje. —

Nehoté mi tu hodi na misel znani dogodek iz najnovejše naše zgodovine, ki priča, da hiša je tudi Slovincu posvečeno zavetje. Ko je namreč nesrečni Rodé v smertnih težavah uskočil v neko hišo, da bi se rešil, ga je lastnik, — naseljen tujec, — izrinil iz nje in vrata za njim zaperl. Zbog te neusmiljenosti bil je narod razljuten, in terdil je: „To ni prav bilo, on (lastnik) bi bil moral nesrečnika varovati, vrata zapreti preganjalcem i. d.“ —

Kakor je Černogorec sam uskok, — uskočil je bil s Kosovega in se naselil v današnej Černejgori, — isto tako Černogorec s pomilovanjem in bratovsko ljubeznijo sprejema uskoka pod svojo streho, in delí ž njim, kar ima. Čuva ga kot svojega rodbince, in kedar se uskoku nudi dobra prilika, da more naprej, Černogorec ga spremlja in čuva vsakega napada. Če bi bilo še tako tesno v hiši, Černogorec ne velí tujcu, da ima oditi, niti kedaj zahteva kakega povračila zató, kar mu je podelil. Černogorec je siromak, ali je bogat na dušnih krepostih. Če je človek jel sol in hleb s Černogorcem, tedaj sta si brata in drugova.

Bilo je več prilik, ob katerih so se Černogorci sijajno izkazali v tem sprejemanju pod streho. Tudi sami načelniki Černogorski ohranili so to krepost svojega naroda. 1787. l. je Skadarski paša Mahmut udaril s silno vojsko na Černogoro, došel na Cetinje, vpepelil samostan ter izplenil in popalil Černogoro. Zbog tega vzdignil se je sulfan proti njemu s silno vojsko, katere se je Mahmut uplašil na toliko, da je prosil vladiko, če bi ga hotel za nekaj časa pod streho vzeti. Vladika odgovori, da so domovi siromašni v Černejgori, a odperti vsem nesrečnikom brez razločka, in da on more, kedar hoče pod njegovo streho stopiti, ker on ne more odreči, kar je v deželi in pri ljudstvu černogorskem kot veljavni zakon: pomoči vsakemu človeku v nesreči.

Na to je Mahmut paša dal odnesti vse svoje dragocenosti v Černogoro in izročiti vladiki v varstvo. Srečno je Mahmut pobil Sultanovo vojsko, in vladika mu je vse dragocenosti vernil.

Černogorec ima za velik greh, ako ne bi nesrečnika branil, kedar mu pod streho stopi; a z druge strani ima se za srečnega, ako takovemu človeku kako dobroto učini na svojem domu. To nam priča, da je Černogorec, naš brat, dobronik ljudski, a ne neusmiljeni in divji človek.

Družba sv. Mohora.

V tem mescu bode družba rešila svojo nalogo. Do konca avgusta bode slednja pola družbinega koledarja v natisu doveršena in z začetkom prihodnjega meseca bode pričela se razpošiljatev družbinih knjig. Knjige se bodo letos razpošiljale zaporedoma po tej versti, kakor so v koledarjevem imeniku navedene škofije in dekanije; tedaj jih dobé najpervo udi Goriske nadškofije, za temi družbeniki v kerški škofiji itd. tako, da bodo vsaj v šestih tednih bukve razposlane in udom prišle v roke.

Temu naznanilu naj dodamo poveršni pregled letošnje delavnosti družbe sv. Mohora.

Lani je štela družba: 438 dosmertnih in 21.454 letnih, tedaj

vkup . . . 21.892 udov;

letos pa je naraslo število dosmertnih udov na . . . 495 in letnih na . . . 23.631

tako, da vseh udov je . . . 24.080

Čez dve tisoč jih je torej pristopilo letos na novo.

Izmed posameznih škofij šteje

1. Goriška nadškofija	2712	udov
2. Kerška škofija	2391	"
3. Lavantinska škofija	8632	"
4. Ljubljanska	8698	"
5. Terzaško-koperska škofija	1191	"
6. Sekovska škofija	115	"
7. Senjska	102	"
8. Poreška	56	"
9. Zagrebaška	110	"
10. Somboteljska na Ogerskem	43	"
11. Videmska na Benečanskem	19	" in
12. po raznih drugih krajih	11	"

Računimo, da nas Slovencev je 1,266.000, tako pride na vsacih 53 Slovencev en ud družbe sv. Mohora. Na Štajerskem (v lavantinski in sekovski škofiji) je že vsak 48. slovenski prebivalec ud Mohorjeve družbe; na Kranjskem in Koroškem pride na 49 in na Primorskem na 60 Slovencev en ud družbe sv. Mohora. Koga pač tako velikanski napredek naše družbe ne veseli? Kjer koli se jezik slovenski govori, tam že ima družba svoje ude in po pravici smemo terditi, da ne najdemo pri nijednem narodu v Avstriji in zunaj Avstrije enake ustanove, ki bi v ljudstvu tako vkošenjena bila, kakor je družba sv. Mohora pri Slovencih.

Družbeniki prejemo tudi letos šestero knjig; za letni donesek enega glđ. — in če odštejemo kolek po 6 kr. za koledar — prav za prav za 94 kr. — zopet 63 tiskanih pol, katerih oblika je letos pri treh knjigah zdatno povečšana. Knjige pa so te-le:

1. „Življenje svetnikov in svetnic božjih,“ deveti in slednji snopič, obsega 15 pol.
2. „Življenje in smert Kristusova.“ Druzega dela drugi snopič — 9 pol.
3. „Občna zgodovina“ za slov. ljudstvo. Pervi snopič — 11 1/2 pole.
4. „Domači zdravnik.“ Kratak navod, si zdravje uterditi in življenje podaljšati — 7 pol.
5. „Zlate bukve slovenskega vedeža.“ Slovenskih Večernic XXXII. zvezek — 7 pol.
6. „Koledar za leto 1875“ obsega 13 pol.

Družbini dohodki tega leta znašajo 25.902 glđ. 93 kr. stroški pa 25.868 " 46 "

ostane gotovine 34 glđ. 47 kr.

katera se po sklepu družbinega odbora daruje za Janežičevo ustanovitev.

Razne novice.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Fari sta dobila: Č. g. Šimen Incko na Peravi faro Podkloster in č. g. Karol Opelt v Sachsenburgu faro Požarnico.

Prestavljeni so gg. kaplani: Franc Fugger iz Rožeka v Št. Kocijan; Jožef Kočovsky iz Radljah v Smartno blizo Belaka in na njegovo mesto Jan. Lampersberger iz Smartna v Radlje. Semeniški duhoven č. g. Andrej Einspieler mlj. gre za kaplana v Blatnico.

Č. g. Janez Leder, kurat v Porečah blizo Gospe svete se poda v začasni pokoj. — Umerl je dne 31. julija č. g. Jože Sternad, kurat v Javorji. R. I. P.

Razpisane so fare: Blate, Malnica, Lesnik in Strojna do 28. avgusta.

Milostljivi knezoškof bodo dne 16. avg. blagoslovili novopopravljeno faro cerkev v Doberlivasi in dne 23. avg. posvečili cerkev v Šent Lenartu pri sedem studencih. Od 29. t. m. do 13. septembra bodo obiskali sledeče fare: Dne 29. avg. Pokerče, 30. Podkernos. Dne 2. sept. Kotmarovas, 3. Bilčoves, 6. Št. Jakob blizo Celovca, 8. Žrelc, 9. Glinje — popoldne Bajtiše, 10. Šmarjeto, 13. Žihpolje in popoldne Golšovo. — Razun Golšovega in Bajtiš bodo povsod tudi delili zakrament sv. birme.

Skušnja zrelosti na celovski gimnaziji se je 5. t. m. končala. Oglasilo se je k skušnji 24 dijakov od katerih sta dva med vprašanjem odstopila. 5 jih je napravilo z odliko, 15 jih je dobilo spričevalo zrelosti in 2 imata skušnjo iz latinščine po šestih mesecih ponoviti. Med slovenskimi abiturienti so zrelostno skušnjo napravili gg. Krajger Blaž, Kramar T., Mežnar Jože in Rajner Jože in sicer prvi z odliko. Vsim voščimo mnogo sreče v novo izvoljenem stanu in želimo, da ostanejo zvesti sinovi slovenske matere!

Naznanilo in prošnja.

Kmalu po smerti mojega nepozabljivega brata *Franja Cimperman-a* mi je dejal nek po vsi naši domovini visoko poštovan mož, da se spodobi Franju spominek za njegovo odlično delovanje na pesniškem polji. Povdal mi je dalje, da en ima vže nekoliko doneskov v ta namen in jaz sem se potem tudi sam s pogumom lotil nabere v krogi svojih znancev in prijateljev ter čestilcev domače poezije. Rezultat svoje prošnje danes objavim ter izrekam v materinem in sestrinem imeni kakor tudi iz globočine svojega srca iskreno zahvalo vsem plemenitim darilkam in darilcem, ki so pripomogli k realiziranji te namere. Spominek je vže naročen pri akad. kiparji gosp. Franju Zajci in vtegne gotov biti do konca septembra t. l. Ker pa bodo stroški višji, nego je zdaj denarja nabranega, prosim še plemenitih rojakov, da bi debrotno dokončali, kar je začetega. Še 30—40 glđ. in plan se lahko izvrši. Račun o porabi doneskov objavim ob svojem časi. Uredništvo „Besednika“ prejema radostno doneske ali pa pisalec teh vest v Ljubljani.

Darovali so za bratov monument dosedaj:

Gospá Marija Kozlarjeva	glđ. 20 . —
Gospod Viljem Pfeifer, državni poslanec	10 . 60
„ Josip Stritar	10 . —
„ X. Y.	10 . —
Gospodje profesorji ljub. j. gimnazije in gosp. vdja	9 . —
Gospod dr. J. R. Razlag je nabral	7 . —
Sl. uredništvo „Besednik-ovo“ je nabralo	7 . —
Gospod Ivan Rozman, kaplan	6 . —
Gospá Lujiza Pesjak-ova	5 . —
Gospica Franjica Maluščak	5 . —
Gospod dr. E. H. Costa, odvetnik	5 . —
„ Karol Dežman	5 . —
„ Luka Gradišar	5 . —
„ Gustav Köstl, župnik	5 . —
„ dr. Friderik Keesbacher	4 . —
Gospica Pavlina Vranič	3 . —
Gospod Josip Hauffen, stud. jur.	3 . —
„ dr. Gregor Krek, univerzni profesor v Gradci	3 . —
„ Franjo Kandernal, gimn. profesor v Tersti	3 . —
„ Janko Pajk, urednik „Zora“	3 . —
Gospá Franjica Rudo-va	2 . —
Gospica Lucinka Kraljič-eva	2 . —
„ Roza Polegek-ova	2 . —
Gospod Josip Marn, gimn. profesor	2 . —
„ Peter Graseli, predsednik dram. društva	2 . —
„ Josip Pfeilschmied	2 . 20
„ Ivan Šolar, dež. šolski nadzornik	1 . 20
„ Ivan Babšek	1 . —
„ Šimeu Jan, župnik	1 . —
„ Rudolf Endlibar, uradnik pri c. k. dež. vladi	1 . —
„ Gregor Tušek, posestnik v Železnikih	1 . —
„ Matej Meršol, korar	1 . —
Skupaj	152 . —

V Ljubljani 20. julija 1874.

Jos. Cimperman,
Žabji terg, hišna št. 120.